

A close-up portrait of Isabel-Clara Simó, an elderly woman with short, wavy, light-colored hair, wearing black-rimmed glasses and a dark, patterned top. She is smiling and looking slightly to the right. The background is a textured stone wall.

# Isabel-Clara Simó

«Acceptar la pluralitat seria un progrés per a l'economia, la cultura i la investigació espanyoles»

## Isabel-Clara Simó (Alcoi, 1943)

Dona de maneres espontànies i entusiastes, Isabel-Clara Simó ens rep, o més ben dit, ens reben ella i el seu marit, Xavier Dalfó —fundador i director de *Canigó*, el que va ser un setmanari de referència als Països Catalans—, un matí fred de desembre, i posen el seu temps, la llar de foc i la casa sencera a la nostra disposició amb amabilitat i sense presses. Fem el cafè a la cuina, comentant la premsa del dia i els llibres que fa uns moments li ha lliurat un missatger, i després pugem a l'altell, on mantenim l'entrevista. Parlem dels seus estudis, induïts per un pare a qui idolatrava; del seu pas per l'ensenyament secundari, on es va sentir útil; de la universitat, el coneixement, el talent i la ciència. I, per descomptat, de l'ofici d'escriure realitat i ficció, i de la política nostra de cada dia.

Text:  
**Ester Colominas**  
Fotografies:  
**J. M. Rué**

**¿? «Quan vaig descobrir la llengua, vaig descobrir la professió», són paraules seves. I la llengua, el català, la va descobrir a la universitat. Com era la universitat aleshores?**

Vaig estudiar del 1960 al 1965, per tant, estic parlant de fa mig segle. Era una universitat molt petita. La nostra gran descoberta va ser la presència continuada, als passadissos, als claustres, de Joan Fuster, que va ser una mica el *Papa de València*, el pare espiritual de tots nosaltres.

**¿? Però, pel que fa als estudis cursats, Filosofia, especialitat en Lògica Matemàtica, sembla que no li van interessar prou. Per què els va triar?**

Perquè el meu pare va voler. Jo era una nena molt edípica, estava boja pel meu pare. El meu pare va dir: «Els nois hauran de fer carreres científiques i la nena, una carrera de lletres». Imagina't, un home amb mentalitat del segle XIX que volia que jo estudiés! Li agraeixo qualsevol cosa que m'hagués dit que estudiés. «I voldria que estudiessis filosofia pura», em va dir. Primer havíem de fer dos cursos comuns, en què estudiàvem història, geografia, etc. I després, tercer, quart i cinquè eren cursos de l'especialitat. La veritat, quan vaig començar l'especialitat vaig veure que l'antropologia em podia interessar, la filosofia de la ciència també, però la metafísica no m'interessava gens. Sóc molt materialista, en el sentit filosòfic de la paraula. Crec poc en fantasmes, vaja.

**¿? El pare, mestre, i vostè, professora d'institut. Com creu que han canviat els conceptes d'ensenyar i d'aprendre?**

Han canviat d'una manera radical per un error que hem comès com a societat. Vam voler democratitzar l'ensenyament, i la consigna era ensenyament gratuït i obligatori per a tothom. Però en comptes de democratitzar l'ensenyament, el que vam fer és massificar-lo. I la rectificació no ha estat prou bona, possiblement perquè estem massa lligats als

plans espanyols, que són d'un tipus molt diferent. Però el cas és que no hem sabut agafar el relleu de la gran tradició pedagògica catalana.

**¿? Ni pels mètodes ni pels objectius que es persegueixen?**

Ni pels continguts! Jo sóc una gran enemiga dels llibres de text que tenen 500 o 1.000 pàgines, amb els quals la criatura ha de saber des de la prehistòria fins ahir mateix. Això és impossible! Cal ensenyar-los a pensar, a triar, a elucubrar per si mateixos. I en canvi, hem confós això amb el «jo opino perquè la llibertat és l'opinió». No pots opinar si no tens coneixements. Hem tergiversat els conceptes. És importantíssim que siguis lliure, però lliure a partir d'uns coneixements, si no el que dius és una bajanada, no té sentit. I això ho ha provocat la massificació del coneixement.

**¿? En una societat preocupada per la competitivitat i la professionalització dels estudis universitaris, les humanitats estan reiteradament qüestionades. Quin creu que és el seu paper real i quin hauria de ser?**

Deixa'm que et digui d'entrada que jo crec que tot el que es dona en l'ensenyament, tot, són ciències. La lingüística és una ciència, la història és una ciència. El que passa és que són ciències humanístiques, ciències de l'home. No crec que cap universitat s'hagi de dedicar a elucubrar com si estiguéssim en un cafè. Es tracta del rigor d'una ciència, en qualsevol cas. Però és veritat que l'ensenyament universitari s'ha fet utilitarista i s'ha abocat massa a les sortides, oblidant la formació intel·lectual de les persones, i això és un retrocés. Com volem tenir una democràcia —que vol dir que el poder és de tothom— si ens han ensenyat només a picar amb un martell sobre un ferro? És evident que aquest no és el bon camí. El bon camí és descobrir la diversitat d'interessos que té la cultura universitària.

**¿? I retenir el talent...**

Puc parlar-ne en primeríssima persona, perquè tinc una filla que va anar a Nova York a fer-hi un *postdoc* i s'hi va quedar. És biòloga, genetista, i allí ha trobat unes facilitats que aquí no tenia. Segons la meua filla, a la UB, quan necessites una cèl·lula, com que el procés és car i hi ha molta burocràcia, t'has d'esperar sis mesos. En canvi, a la universitat on és ara, el seu departament és físicament molt més miserable, però la cèl·lula la tens l'endemà d'haver-la demanat. Això vol dir que la UB no té els recursos que hauria de tenir. I és una universitat pública, de la qual, per tant, tots en som responsables, perquè la paguem entre tots. Ens hauríem d'espavilar. Que no se'n vagin fora, que trobin la cèl·lula l'endemà.

**¿? Parlem ara del seu ofici. Vostè viu d'analitzar la realitat i de crear ficció. Com conjuga les dues facetes?**

Aquesta pregunta és un clàssic i costa molt de contestar. Crec que el periodisme no té gaire a veure amb la literatura de ficció perquè és efímer per definició, dura 24 hores (si és una revista una mica més). No pots congelar un article perquè flueix com l'aigua d'un riu, és immediatesa pura. Fer un llibre d'articles —que també n'he fet— és absurd. Si fas articles d'opinió, com és el meu cas, opines sobre realitats, no sobre mons ficticis.

En canvi, quan fas literatura de ficció, tot el que escrius és mentida. A mi m'agrada dir que és una mentida sincera, una mentida en la qual creuen el que escriu i el que llegeix, però una mentida. I jo crec que el poder, d'alguna manera, té por del creador, precisament perquè fa un món fictici que ell no pot controlar. En el món de ficció ets el creador i alhora el captaire. És a dir, estàs demanant a la llengua i a la imaginació: «Si us plau, ajudeu-me; si us plau, deixeu-me trobar la paraula», com un captaire. I al mateix temps ets Déu, perquè pots matar el personatge, o donar-li vida o destrossar-li la vida... Tens poder sobre els personatges per més ficticis que siguin. No té res a veure amb el periodisme.

Isabel-Clara Simó coneix bé l'entorn universitari, no només pels anys de llicenciatura a la Universitat de València, o els de doctorat a la UB. També va passar breument per la UPF com a docent en una incipient Facultat de Traducció i Interpretació, i ha format part del Consell Social de la UPC. Més recentment, s'ha incorporat al Consell de Notables d'Alumni UB, una iniciativa que aplaudeix especialment per la funció que fa de posar en estret contacte els exalumnes amb el món empresarial. **«La Universitat —opina— ha de servir en safata els seus talents a l'empresa, i així no marxaran fora»**





«Sóc una independentista que es mor de ganes de deixar de ser independentista», afirma amb contundència. «De la mateixa manera que sóc una feminista que es mor de ganes de deixar de ser feminista. I és que no entenc el nacionalisme quan ja tens un estat. Allò dels nord-americans, que es posen drets i canten, i diuen «sóc ciutadà nord-americà!». O els francesos, que obliguen els morets d'Algèria a cantar «els nostres avantpassats els gals». Què vol dir «els nostres avantpassats els gals»? Si ets àrab! Per l'amor de Déu! Aquest nacionalisme d'estat que es practica cada dia no escandalitza ningú, però si no tens estat, ets un bàrbar nacionalista. Això és un desequilibri vergonyós que no podem acceptar de cap de les maneres. Per al nacionalisme d'estat a mi que no em busquin. Ja no cal!»



### ¿? Potser no de manera tan tràgica i contundent, però també té cert poder.

No em crec que de debò incidim en l'opinió pública. Crec que ho fa més el titular de portada, la tria de la portada, o l'editorial d'un diari. El lector del columnista es posa molt content quan opina el mateix que ell, i en canvi, diu: «Quines bestieses diu aquest home, o aquesta dona», quan opina diferent. Però no crec que canviï d'opinió pel fet de llegir-nos. Potser sí que li donem un punt de vista en què no havia pensat, però no em faig gaires il·lusions que jo tingui cap instrument de control de l'opinió pública, ni de bon tros.

### ¿? Si més no, pot repartir una mica de joc...

Si tots els columnistes ens dediquem en una època determinada, per posar un exemple, a parlar d'independentisme perquè s'ha posat el tema sobre la taula, és evident que fem bullir l'olla de l'opinió. Però, com que normalment cadascun va per un camí, no estic gaire segura que controlem res; al contrari, crec que més aviat parem l'oïlla i escoltem el que diu la societat que no pas a l'inrevés.

### ¿? A vostè, que ha escrit, entre d'altres, les obres *Dones i Homes*, la molesta que es parli de *literatura femenina*?

Moltíssim, perquè és una fal·làcia. Crec que una dona té tot el dret d'escriure des del punt de vista de dona perquè li dóna la gana. De la

mateixa manera que l'home que escriu des del punt de vista masculí. Jo vaig escriure sobre com és un home i com reacciona un home, i això també és el meu dret. Em nego a acceptar que la dona estigui predeterminada a escriure d'una manera concreta perquè crec que és un terreny de llibertat en què el sexe, el moment en què has nascut o la llengua que utilitzes no són més que la llera del riu; no són elements fonamentals, són instruments i prou.

### ¿? Però escriure sobre gènere es considera sovint més propi d'una dona.

Tens tota la raó, i em sap greu. Crec que quan les dones entren professionalment en el món de la literatura —a finals del segle XIX, d'una manera professional, massiva, a Anglaterra—, expliquen el món des d'un punt de vista de la dona, i això és revolucionari perquè fins a aquell moment el punt de vista només havia estat masculí. Però, caram, ha passat més d'un segle! Ja pot ser hora que les dones segueixin el consell de la *santa mare fundadora de la nostra secta*, la senyora Virginia Woolf: «Que no us espanti cap tema! I no feu servir el sexe per repenjar-vos-hi». Crec que moltes dones continuen utilitzant protagonistes dones i parlant des del punt de vista de dones, però moltes altres no. No crec que estiguin predeterminades; de fet, que es pensi això m'irrita bastant. Almenys a mi m'encanta posar-me les sabates d'un home, i tinc molts protagonis-

tes masculins. De la mateixa manera que tinc molts amics escriptors homes que diuen: «M'encanta que la *prota* sigui dona». El transvestisme et dóna aquella distància, que és molt còmoda per a l'escriptor.

### ¿? Quin és el valor que més cotitza entre els escriptors del nostre país?

Aquest és un país molt reconegut per a aquestes coses (*riu*). Funciona més o menys com tots, però com que és un país petit ens coneixem tots molt. A més, especialment sobre Catalunya, gravita la teoria de l'hereu: «Volem un pintor, un escriptor, un científic, un mediàtic... en volem un! L'altre ja no val!» I diu: «Home, no, que a mi m'agrada aquest i aquell també!» Per entendre'ns, o ets convergent o ets socialista. Aquella cosa de blanc o negre. Doncs no: hi ha molts matisos del blanc al negre. I aquesta teoria fa que hi hagi com un nucli de notables que són mimats per la crítica escriguin el que escriguin, mentre que molta gent en queda fora, quan valen moltíssim. Això desconcerta una mica. Passa a tot arreu, però aquí ho notem més.

### ¿? I en el seu cas, quin ha estat el principal reconeixement?

En el meu cas crec que he tingut la xamba de tenir molts lectors. I això m'ha fet el bé immens de sentir-me acompanyada, una satisfacció per a un autor. També tinc molts premis, ho he de dir, cosa que vol dir que la crítica, d'una



## «Parlar de literatura femenina és una fal·làcia»



manera o altra, ha estat al meu costat. Tinc una edat en què ja he tastat una miqueta tots els sabors del circ de la literatura.

### ¿? Quan opina i quan crea ho fa amb claredat i contundència. És la valentia el seu tret més distintiu?

Tot al contrari, sóc una persona més aviat covarda, bastant pusil·lànim. El que passa és que crec en el valor de la paraula i, des d'un punt de vista d'emetre opinions, sí que tinc certa valentia. Crec que mentir o amagar per complaure un senyor que mana és molt vil, és el màxim de la vilesa. Per tant, podríem dir que tinc cert *valor verbal*.

### ¿? Deia José Prat, senador en la dècada dels vuitanta, que «els catalans no més són importants quan escriuen en castellà». Els escriptors fan pàtria?

Crec que no. És a dir, l'utilitarisme de la literatura no és bo. El que sí que és veritat és que, parlant globalment, la literatura d'una època, d'un país, determina. Igual que et deia que un article no condiciona el lector però un conjunt d'articulistes sí que poden condicionar l'opinió pública, el conjunt de la novel·listica d'un país sí que pot encarrilar-lo culturalment i, d'alguna manera, configurar-ne l'imaginari col·lectiu. Però és el conjunt, no pas un autor en concret.

Pel que fa a la frase que m'has dit, és espantosa, però és deguda a un fet molt

clar: la literatura escrita en castellà té uns altaveus immensos; la literatura escrita en català té uns altaveus petits. Tenim algunes finestretes, però no es pot comparar amb el poder de l'Institut Cervantes, que està arreu del món i gasta una fortuna a promocionar la seva pròpia llengua. Els escriptors catalans que escriuen en castellà tenen un suport mediàtic tan enorme que quan a vegades ho parlem en confiança entre nosaltres, perquè tenim bona relació, ens pregunten com podem viure amb les estretors que ens donen els mitjans.

Això ha passat sempre, especialment quan teníem el millor poeta del món, Salvador Espriu. Tothom parla de la Generació de Barcelona, que eren cinc o sis poetes molt inferiors a Espriu, sense comparació possible. I Espriu, Vinyoli i Foix eren tres monstres de la poesia! Tanta publicitat que es va fer arreu del món de la Generació de Barcelona i, en canvi, Vinyoli no el coneixia ningú.

Fa uns anys, persones com tu o com jo coneixíem un escriptor portuguès o dos, i punt, i perquè som persones que llegim. De sobte, però, el govern portuguès va dir: «Tenim bons escriptors. Donem-los publicitat, traduïm-los, portem fora els nostres autors». I van dedicar els recursos suficients per agilitzar les traduccions i fer-ne el seguiment. Agafaven l'autor i se l'emportaven per tot el món per donar-lo a conèixer. Al cap de quatre dies hi havia set o vuit escriptors que tot-

hom havia llegit, i a sobre van guanyar un Nobel. Això són diners esmerçats per una administració que va voler mimar els seus autors. En el nostre cas, per exemple, Jaume Cabré s'ho ha fet tot sol perquè el coneguin a tot arreu. I és dolent que sigui així.

### ¿? De vegades en alguns dels seus parlaments polítics, em fa pensar en les grans dones de la República.

M'afalaga, això, m'afalaga!

### ¿? Se sent hereva d'aquelles dones? Quina figura en destacaria, entre totes?

Encara que sigui una dona que no és del nostre país, jo diria Clara Campoamor.

### ¿? Ara la resposta m'agrada a mi.

Me n'alegro, perquè va fer molt per nosaltres. Val la pena aplaudir aquelles actituds que són dignes d'aplaudiment. Sóc una independentista que no sóc antiespanyola. La cultura espanyola té moltíssimes qualitats, el que sí que hi queda encara és com una recança de l'època imperial que ha creat una mena de cavernícoles que creuen que viuen en ple imperi i no accepten el que diuen a l'*estranger*. És Espanya i l'*estranger*. I l'*estranger* deu ser tota la resta del món! Però, a part d'aquesta Espanya cavernícola, que encara existeix, Espanya ha progressat molt i té una cultura molt interessant. Crec que podem ser uns bons veïns...



**¿? Què l'ha empès a significar-se per una agrupació política concreta en aquests moments? (I.-C. Simó ha mostrat suport públicament a Solidaritat Catalana per la Independència)**

L'admiració que sento per Alfons López Tena, perquè no tinc cap vocació de ser política activa. És només per amistat de fa molts anys, i per l'admiració intel·lectual que li tinc, que em vaig deixar enredar, voluntàriament i amb entusiasme. El que passa és que no serveixo, i ells ho saben perfectament. N'estic una mica apartada, però pendent del que fan. I estic molt orgullosa de veure de quina manera actuen. Només amb tres parlamentaris, han fet més feina, segurament, que tot el Parlament junt.

**¿? Com veu el moment polític actual?**

És espantós. Crec que la classe política en general, amb totes les excepcions que vulguem, té una estructura mental vuitcentista. L'aggiornamento de la política no l'han acabat d'entendre. Mai de la vida ho hauríem de consentir en una democràcia.

**¿? Què pot provocar una evolució en aquest escenari?**

Aquesta transició sembla que no s'acaba mai. No hi ha hagut mai una ruptura, mai no s'ha fet net, mai no s'han buscat responsabilitats. El crim del president Companys continua impune, per exemple. El president d'un país, eh? Cal que algú estripi les cartes

d'una vegada i digui: «Escolteu, comencem de nou, que així no anem bé». Perquè tot són ambigüitats.

Per tant, d'entrada, cal trencar amb el passat i, després, viatjar més, amb els ulls oberts i amb humilitat. I, sobretot, la gran assignatura pendent que té l'Estat espanyol: acceptar d'una vegada la pluralitat. Això és com una salsa maionesa que fa tres-cents anys que estem remenant, i els ingredients no lliguen. I ells diuen: «Mira quina maionesa!» Però, perdonin, això és oli deixatat! No remenem més! Acceptar la pluralitat seria un progrés immediat per a l'economia, la cultura i la investigació espanyoles.

**¿? Quins models ens podrien inspirar?**

Jo, que sóc deixeble d'Espriu, miraria nord enllà. Diuen que en l'ensenyament primari el país número ú del món és Finlàndia. Doncs, anem a Finlàndia i aprenem-ne! Com és possible que guies turístics em diguin que la població espanyola és la més ignorant d'Europa? (incloent-hi els catalans, eh?). Li ensenyen a un espanyol un monument, posem per cas, d'Ibsen, i et diu: «Qui és aquest?». No pot ser. Quina mena d'ensenyament els hem donat? A mi m'agrada veure concursos per la televisió, en sóc aficionada. Quan veig aquells mansos que els pregunten la capital de França i diuen: «Dubto... oi que és París?»

**¿? Ens ho juguem tot, o no?**

Sí! Com és possible? No pot ser que detec-

tem aquesta ignorància col·lectiva i no reconeguem que és molt més important això que tota la resta. Una població ignorant serà sempre manipulable.

**¿? Pronòstics per a aquest any que tot just comencem?**

Anirem en davallada, i em fa molt l'efecte que els nostres dirigents no tenen ni idea de què poden fer. A Catalunya, i fora de Catalunya, segur que hi ha talent i ganes, però no veig que estiguin trobant solucions. Que jo sigui independentista no vol dir que només pensi en la independència, també penso en les pensions de la gent, i en els aturats. I això ha de formar part d'un programa seriós i ben raonat, però no de cara a la galeria. Per exemple, l'altre dia un economista molt important em deia que la solució que tenim és sortir de la zona euro i així permetre una inflació suficient que ens deixi respirar a tots. Em tremolen les cames només de pensar-ho, però escoltem-ho, analitzem-ho. Hem d'acceptar que som un país pobre; tot l'Estat és un país pobre. Plantem cara a la nostra pròpia pobresa, a les pròpies trampes. Perseguiu implacablement els corruptes, perquè a Catalunya hi ha corrupció, eh? No pensem que és tota fora. Perseguiu-la de debò, acorrallem els que fan frau fiscal, els que se'n van al paradís fiscal, de debò, seriosament. I treballem. Com diu el Josep Guardiola, aixequem-nos molt d'hora, i treballem. 📌

Per l'autora d'*Històries perverses*, *La salvatge* (Premi Sant Jordi 1993), *Dones*, *El gust amarg de la cervesa*, *El meu germà Pol*, *Els racons de la memòria*, *Homes*, i el més recent *Amor meva* (Premi Joanot Martorell 2010), «la literatura no s'ha d'avergonyar de ser una distracció... també. És a dir, que et faci companyia en una malaltia, en un viatge llarg, en una sala d'espera, que et serveixi per distreure't, per explicar-te les peripècies d'uns personatges que com més peripècies passin més distret serà... Però hem de tenir molt clar que la literatura és alguna cosa més que un entreteniment. **A part del best-seller, la literatura ha de tenir objectius literaris».**

